

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 15. novembra 2001 ☼ Leto XI, št. 23

Knjižne izdaje

Ka povejmo, se pozabi, se zgibi, ka dolaspíšemo, tisto ostane. Tauga pregovora se zavedajo slovenske organizacije na Madžarskem tó, zato se vsakšo leto terejo, si prizadevajo, ka bi vódale vse več knjig ali publikacij.

Zveza Slovencev na Madžarskem je v svojem letošnjem založniškom plani mislila skurok na vsakšo generacijo.

Prpovejsti *Ferija Lainščka Deček na dedkovem kolesu*/Pojep na dejdekovom biciklini do se vejndrik najbolje veselili mlajši pa mladi. Kak pisatelj v podnaslovi piše, tau je prpovejst o pojbi, šteri je rejsan frajar pa o deklini, štera je lušna, kak bi go *Boug za sebé napravo*. Dapa tau je prpovejst o starem biciklini tó, steri se začne tak ponašati, kak če bi človek bijo. Je žalosten, je čemeran, na konci se pa te stari Puch biciklin zalúbi v bejli ženski biciklin, ranč tak kak pojbič v deklino. Prejk njegvoga čutenja, prejk njegvi očaj spoznamo, kak so odrasli, starejši dostakrat nepravični do mlajšov, kakšne hibe, na-

Za vsakšoga nika

pake majo. Knjiga, stera je napisana v knjižnoj rejči pa našoj domanjoj rejči tó, de bogato ilustrirana.

Knjigo vkúper vódata Zveza Slovencev na Madžarskem pa Podjetje za promocijo kulture Franc-Franc iz Murske Sobote. Je najnovjša knjiga serije Literatura med Múro in Rabo.

V Porabji je vsigdar menje tisti lidi, steri znajo tak reči kak melodijo porabskih pesmi. 1994. leta je Franček Mukič etak piso o tom: »Dosta lejpi pesmi smo že pozabili. Ali smo se pa ranč nej navčili. Sploj mi,

srednje pa starejše generacije. Škoda. Dostakrat eške poznamo melodijo, reči pa več nej. Takši smo kak ftič, steri si je peraut vtrgno. Zna, kak trbej po lufti lejtati, samo ne more.« Tistoga leta smo vóдали eno malo knjižico, v steri je bilau besedilo 50 porabskij naut. Kak smo veseli bili, če smo vidli, da lúdje ob kakši prilikaj, gde se je spontano spejvalo, iz svoji žepk ali turbic naprej vzemejo tau malo knjižico pa si pomagajo z njauv. Na žalost se pa melodije tó pozablajo, nejga več pravi veški fudašov, steri svojo harmoniko vsigdar majo

pri rauki. Naj se tau ljudsko izročilo ne zgibi, je Franček Mukič pripravo *pesmarico* pa je v njej dolanapiso stau pesmi z nautlinami vred. *Pesmarico* dobijo naši bralci za božični dar, leko do go pa nūcali po šaulaj pa po družvaj tó.

Pred božičom dobijo naši bralci *Slovenski kalendar*, steroga vejndrik najbolje radi štejo stari ino mladi. Letošnji kalendar - steroga zdaj pripravlamo v uredništvu Porabja - de emo bogati literarni del. Pauleg toga smo pripravili en tau iz tisti člankov, stera so nam poslali bralci. V foto-

kroniki leko preglednete, ka vse se je godilo z nami in vami v l. 2001. Radi bi pa bili, če bi obračali koledarski del tó. Nej samo zavolo toga, ka bi poglednili, kakšen datum, liki bole za tau, ka smo tū pripravili slovarček. Za vsakši den eno rejč.

V tau leti ob Slovenski zvezi Slovenska manjšinska samouprava na Dolenjom Seniki tó vóda ene knjige, *monografijo* svoje vesi. Za pisanje monografije so zaprosili etnologinjo *Marijo Kozar*, štera se je rada podala za tau delo. Vúpajmo se, ka druge vesnice v Porabji tó dobijo volau od Dolenjsenčarov.

Vódvavanje knjig nede brez financ, brezi pejnez. En tau stroškov je pokrila Zveza iz svojoga proračuna (kólt-ségvetés), druge pejnaze smo dobili iz natečajov pri Skladi za narodne in etnične manjšine pa pri Ministrstvu za nacionalno kulturno dediščino.

Vúpamo, ka te letošnje knjige pa izdaje radi obračali.

Marijana Sukič

Muzejske zbirke Slovencev v Italiji

Slovensko etnološko društvo je v sodelovanju z Narodno in študijsko knjižnico v Trstu ob podpori Ministrstva za kulturo Republike Slovenije 25. oktobra organiziralo posvet z naslovom »Muzejske zbirke Slovencev v Italiji« v Slovenskem etnografskem muzeju v Ljubljani. Dan prej, 24. oktobra, so se člani društva in študentje »v živo« seznanili z nekaterimi muzejskimi zbirkami na Tržaškem. Na terenu so si udeleženci strokovne ekskurzije ogledali zbirko etnografskih in sakralnih predmetov v starem vaškem župnišču v Ricmanjih, Škednjski muzej ter tudi rezultate restavratorskega dela ljubljanskih restavratorjev. Iz Škednja so nadaljevali pot po obali do Sosljana. Vodil jih je Bruno Volpi Lisjak, ki je udeležencem razkril odnos med Slovenci in morjem oziroma ribištvom. Popoldne je bil na vrsti še obisk Kraške hiše v Repnu.

Med predstavljenimi zbirkami na posvetu (Muzej Kraške hiše v Repnu, župnijska zbirka v Ricmanjih, Škednjski muzej v Ščedni, nastajajoči ribiški v Križu, muzej v Bardu v Benetiji, muzejski zbirki v Reziji in Bukovju pri Števerjanu, etnološka zbirka pri Narodni in študijski knjižnici v Trstu ter noše tržaške folklorne skupine STU LEDI) obstajajo seveda različne npr. glede časa nastanka, številčnosti etnoloških predmetov, urejenosti in odprtosti; vsem skupno pa je, da navedene zbirke želijo ohranjati sledi avtohtonega življenja Slovencev na tem območju, zbirke so postavili

posamezni ljubitelji ali skupine in vsem preti negotova prihodnost.

V okviru posveta je bilo nakazanih nekaj smernic in

konkretnih pobud, ki naj bi pomagale pri nezavidljivem položaju muzejskih zbirk v Italiji: npr. (nujna) povezanost in vključitev razdrob-

ljenih in med seboj nepovezanih etnoloških zbirk v Skupnost muzejev Slovenije; zaposlitev vsaj enega etnologa, ki bi s svojim strokovnim delom in svetovanjem usposabljal ter širil znanje sedanjih in mogoče tudi novih zbiralcev; organiziranje dvo- ali trijezične potujoče razstave o zamejski kulturi; nujna ureditev vprašanja lastništva zbirk; najboljša rešitev bi bila ustanovitev slovenskega informacijskega centra v Trstu itd. V zadnjih letih smo pričali večji zainteresiranosti države Slovenije za skupni slovenski kulturni prostor, kar se izraža v raznih akcijah ministrstev in strokovnih ustanov: npr. Uprava za kulturno dediščino ministrstva za kulturo je pripravila tri programe za zamejstvo: Slovenski gledališki muzej naj bi dokumentiral Slovensko stalno gledališče v Trstu, Narodni muzej naj bi skupaj s

pokrajinskima muzejema v Kopru in Novi Gorici pripravil razstavo praporov, Slovenski etnološki muzej pa je dal v program izdajo skupne zloženke vseh zbirk v zamejstvu. Slovenski etnografski muzej je v svoje redno delo že vključil sistematično evidentiranje vseh zbirk v zamejstvu in njihovo publiciranje. Tudi Slovensko etnološko društvo je napovedalo organizacijsko pomoč pri evidentiranju, predvsem pa pripravo priročnika, kako s takimi zbirkami čimbolj strokovno ravnati.

Slovensko etnološko društvo načrtuje za prihodnje leto podobno akcijo med porabskimi Slovenci, naslednje leto pa med koroškimi Slovenci. Iz rezultatov treh posvetov naj bi nastala skupna monografija o etnoloških zbirkah v zamejstvu.

Katarina M. Hirnök

Ženske v Afganistani

Zdaj, ka je bojna vövdarila v Afganistani tü, si ölovek dosta brodi pa pogledna vse po televiziji ali v novinaj prešte, ka pevijo.

Tau zveksoga vejmo, ka v Ameriki lüstvo dobro žive, depa kak živejo Afgani, od nji menje vejmo. Ne vejmo, öe bi mi tau vöprestali kak ženske pri nji. One ne smejo delat ojditi, mlade pa male deklöičine pa ne smejo v šaulo ojditi. Etak so pa nutra zaprejte v ram pa samo štiri stene leko kuknivojo pa ranö televizijo ne smejo gledati. Tak sigurno majo moški ženske, ka mati mlajše ne smej doma njati. Dekle vcuj k okni tü ne smejo pistiti. Zatoga volo so v papeparni okne dola pokrili, naj je nišöe ne zagledne. Mlajši se ne smejo v papernati šarkanjon (zma) špilati, ka je tau prej prauti islami. Pa öše tau tö, ka pa öe do dole streje skakali z njimi pa do der edno dekle vidli v šteroj okni. Tau

si pa ne morem prebroditi, ka zakoj bi tau lagvo bilau, öe bi eden pojep edno deklöičino zagledno.

Športne igre tü nemajo vse, na priliko šak se ne smejo špilati, ka je tau tü prauti islami. Öe pa dejo na kakšne športne igre, tam ne smejo ploskati. Stadion ne nücejo za tau, ka bi mi brodili, litji tam osaudijo tiste, štiri so - po njinom - kaj lagvoga napravili. Tistim zakonskim ženam, štere malo od moža kraj staupijo, ga malo kaj znorijo s kakšim drugim moškim, prste dole zosejkajo. Leko ka bi pri nas vsakša tretja ženska brezi prstov ojdla? Steri pa kaj pokradnajo, njim rotje ali nodje dole sveöejo.

Ne smejo vösklasti kakšne koli plakate, samo s örnimi literami leko gora napišejo, s farbastimi nej. Živali pa ranö ne smejo gora namalati, tak ka decaranc nemajo takšne knjige, gde bi živali bili notri.

Deklöičine se pa ne smejo v bäbi (lutka) špilati, samo srmactje. Ka te delajo? S pejskom pa s kamenjami se leko samo špilajo. Ženske samo tak leko vö z rame dejo, öe ji mauz ali štiri moški rod sparvaja, dapa tjpüvat dejo, z moškimi ne smejo na guö staniti. Öe pa k barbejra dejo, samo k ženski leko dejo, tisti pa nega do sta.

Gvant tü ne nosijo takšnoga, kak ga mi mamö. Dugi mora biti pa mora vse pokriti: obraz, rotje pa nodje, öe nej go leko na smrt naribajo. Öe stera kaj veö pokaže, go s korbaöom tak naribajo, ka nigdar ne pozabi. Smejati se pa samo potüma leko smejejo, nej ka bi je stoj po glasi gorspozno. Cipale pa samo takšne leko nöjcajo, štere nemajo pete, nej ka bi odaliö, po stopaji nakak vpamet zejo, ka je ženska. Barvnaste gvante ne smejo nositi, ka tau prej seksualno mauti moške, ka njm

vse kaj razvüdanoga na pamet pride. Gvant tü ne smejo gdekoli prati, samo gde nji nišöe ne vidi.

Depa nej samo ženske majo naprej dano, ka kak se morejo nositi, litji moški tü. Oni brezi turbana tü ne smejo vö z rama staupti, keco vsakši mora meti, öše tau tö vödanö, ka kak velka leko zraste. Öe je dugša ali kraöša, je öe

nevola. Steri moški nema islamsko ime, si mora meniti. Nistarni Afgani ne morejo tau vse nutra držati pa bole si žitek vkraj od sebe liöijo. Öe se njim pa ne pršika smrt, ka v špitale pridejo, ne smejo ova-diti, tak morejo prajti, ka se je nesreöa zgodila. Ešöa sreöa, ka se ta nesreöa ne godi z nami!?

Valerija öasar

RADIO MONÖŠTER

UKV (FM) 106,6 MHz

Od ponedjelka do sobote

od 16. do 17. vöre,

v nedelo

od 12. do 14. vöre.

Papiri pripovedajo

Lojze Kozar
(1910-1999)

Nej samo stari, liki nauvi papiri v knjigaj, v novinaj pa kalendaraj nam to pripovedajo. Ka se gnes zgodi z nami, tisto de zranje že zgodovina. Vsikši človek, vsikša držina má svojo zgodovino,

nej samo vesnice, rosagi pa naš svejt, naša Zemla. Nej davnik sam obračala kalendar *Stopinje* za leto 2000, v šterom se spominajo na pokojnoga Lojzeta Kozarja starejšega. Té mi je na pamet prišlo, ka mi, porabski Slovenci, bi se je to leko spomnili. Sploj pa zatok, ka bi v té dnevaj, 11. novembra, meli *91. rojstni den.*

O življenji Lojzeta Kozara so pisali v *Stopinje* gospaud púšpek dr. Jožef Smej: „*Po krstni knigi gorenjeseniške župnije se je Lojze narauo v petek 11. novembra 1910. leta, zrankma v petoj vóri. Stariške so bili paver Jurij Kozar iz Martinja in Marija Čerpnjak tó iz Martinja. Krstili so ga na Gorenjom Siniki, plebanoš Ivan Perša 12. novembra, vsoboto. Kfermi je úšo 5. junija 1923. leta. Gda je biu Lojze tri lejta pa štiri mejsece star, ma je mrla mati. Pred Lojzetom je mati mejla eške dva síná, šteriva sta eške mala mrla. Lojzeta je gorraniła stara*

mati, očina mati Elizabeta Sukič. Oče Jurij Kozar je rad emo knige pa novine. Marijin list, Novine pa Kalendar Srcá Jezušovega je dobivo od duhovnika Géze Túll na Gorenjom Siniki. Po osnovni šoli je odo Lojze Kozar v gimnazijo v Murški Soboti in v Ptuj. Za duhovnika so ga posvetili v Maribori, nauvo mešo je emo v cerkvi svete Ane v Boreči. V drugoj bojni je biu kaplan na Madžarskom v Hosszúpereszlegi in Körmendi. Po vojni so gospaud Kozar leko šli nazaj v Prekmurje, gde so bili župnik 5 mejsecov v Vélíki Polani, po tistom pa do smrti v vesi Odranci.“

Gospaud Lojze Kozar so napisali edenajset knjig, v dvanajstoj knjigi pa so na slovensko dojobrnili pesmi Avgusta Pavla, štere je napiso madžarski. V romani *Licenciat Janez* so pisali o Porabji, o monostrski bitki. Tistoga ipa so v naši krajinaj lidgé bili evangeličani in katoličani (luterani in papinici). Katoličanski duhovnikov je bilau malo, za toga volo je púšpek dovoló ništerni vórni, pošteni in čedni moškom, licenciatom, ka so smeli predgati, krstiti, zdavati pa pokopavati. Mašuvati pa spovedavati so nej smeli.

Na začetki knige so gospaud Lojze Kozar napisali, ka go posvečujejo našim davnim in bližnjim prednikom ter „*sedanjim Slovincem v Rabski dolini.*“ Baug njim plati, ka so mislili na nas! Mi pa zdaj, na njini rojstni den mislimo na nji in njim željemo, naj počivajo vu meri!

Marija Kozar

Svetovni den šparanja

Ge sam dugo lejt tak znala, ka je svetovni den šparanja vsakšo leto 31. oktobra. Letos sam pa mogla zvedeti, ka so te den pri nas, v našoj državi držali 29. oktobra. No, vej je pa tau nej velka nevola, dobro je, ka držimo te den pa te nam vse kaj napamet pride. Najbole tau, ka človek rejsan more šparati.

rano. Tak pravijo, ka je tau nej malo, dapa dosta tú nej. Če si mislimo na tiste milijonke pa milijarde, ka v rosagi túj pa tam samo tak tazaničijo, te je tau rejsan nej dosta. Se pa leko veselimo, ka lústvo itak ma pejnaz. Če rejsan je tau tak, ka nistarni majo, nistarni pa nej.

pobrali pa smo začnili. Sami smo nej vedli, ka smo začnili. Den do dneva smo živeli, šparali pa smo vúpali. Eden den je tak prišlo, ka je pri rami krúja svalilo, depa doma je kumaj telko pejnez bilau – pa tisto sam mogla vkúp iskati – ka sam v bauto úšla po edno kilo krúja. Med tejm mi je napamet prišo vogrski hirešen pisatel Zsigmond Móricz, ki je edno novelo napiso od sedem krajcarov, stere je mati po cejlom rami iskala.

Če ne boš špáro, te kelkoli leko maš, zaničiš, zatok, ka je nika nej – pejnazge, vrejdnost – vekivečno. Nistarni lúdje trno znajo šparati brez toga, ka bi od kaj dojpovedali. Drugi človek je pa tak, ka ne zna nika pa nika nut vtalati, pa če ma kaj za cerati, te tak nagnauk zapravi od sebe vse. S škim leko šparamo, je tú relativno. Leko šparamo s tistim, ka si pripauvamo, leko šparamo z oblekov – če go pazimo, čisto držimo – leko šparamo s svojim cajtom, leko šparamo s pejnazami.

Je vrejdnó šparati? Gvušno. Če mamo s koj šparati. Nistarni tak mislijo, ka prej tisti naleki šparajo, steri dosta slúžijo, so bogati. Po mojem je pa tak, ka z maloga tú leko prišparaš nika, če si malo priličen, sploj pa, če te vsakši den ne naganja kakša nesreča pa nevola.

Zdaj, gda so v našom rosagi držali te den, so tak povedli, ka prej lúdje na Vogrskom vsevkúp 7 gezero milijardov vrejdnosti majo prišpa-

Kak smo pa porabski Slovenci? Tak mislim, ka nej slabo. Pa nej zatok, ka smo bogati lúdje. Nej. Mi smo ja sploj šparavni, redni lúdje. Nigdar smo nej bili ne vejmi kak bogati. Pa zakoj so itak naši lúdje nej zgubleni? Dojda, če vam edno malo zgodobico povejm, stero sam čúla od edne slovenske ženske.

»Zidali smo nauvi ram,« je pravla. »Ne morem povedati, ka smo bogati bili, prisiljeni smo bili si dom stvoriti. Cejlo našo mauč smo vkúp

Gnes je ta ženska že zozidala svoji deci rame, lepau žive, depa itak šparavno. Pa mislite, ka bi naše porabske vasnice mejle takše lejpe iže, domove, če bi nej šparali? Nigdar nej. Mi smo nej v bogatom tal rosaga. Mi se samo sami sebi leko vúpamo pa tistomi, ka si pripravimo pa lepau nut vtalamo. Stoj bi zdaj leko pito, če je etak vrejdnó živeti. Po mojem je nej vse bogastvo. Lúdje so včasín tak, ka mislijo, ka je pejnaz blajženstvo, poštvanje pa tak tade. Nej. Najvekša vrejdnost je, ka si s poštenim delom pripravimo pa tau znamo poštvúvati.

I. Barber

Prostovoljno gasilsko društvo na Gornjem Seniku se zahvaljuje vsem tistim, ki so 1 % svojega davka namenili društvu (107.020 Ft). Obenem Vas obvešča, da bo ta denar uporabljen za nakup nove opreme.

* * *

Felsőszölnök község Önkéntes Tűzoltó Egyesülete értesíti támogatóit, hogy a 2000. évi 1 %-os adófelajánlás összegét, 107.020 forintot, felszerelés vásárlására fordítja. Ezúton is köszönjük az Egyesületnek nyújtott támogatást.

OD SLOVENIJE...

Ob obisku Svilanoviča odprtje veleposlanstva ZRJ v Ljubljani

Slovenijo je obiskal jugoslovanski zunanji minister Goran Svilanovič, ki je z gostiteljem, vodjo slovenske diplomacije Dimitrijem Ruplom podpisal več sporazumov med Slovenijo in ZRJ ter uradno odprl jugoslovansko veleposlanstvo v Ljubljani. Rupel je po pogovorih s Svilanovičem dejal, da so dvostranski odnosi dobri, glede sporazuma o rednem zračnem prometu, ki ga Slovenija in ZRJ še nista podpisali pa je poudaril, da državi ne smeta biti prizadeti zaradi podjetniških interesov.

Kongres lokalnih in regionalnih oblasti Evrope tudi o Sloveniji

V Strasbourgu je potekalo dvo-dnevno srečanje Kongresa lokalnih in regionalnih oblasti Evrope pri Svetu Evrope. Kongres je pregledal poročila o spoštovanju priporočil, sprejetih na osmem plenarnem zasedanju maja letos, glede položaja lokalne in regionalne demokracije v Sloveniji, Litvi, na Slovaškem, Cipru in Irskem. Srečanja se je udeležil tudi slovenski notranji minister Rado Bohinc, ki je med drugim predstavil stanje na področju razvoja lokalne samouprave v Sloveniji in ključne sestavine reforme lokalne samouprave v državi.

Obletnica slovenskega panevropskega gibanja

S slavnostno akademijo v Ljubljani je slovensko panevropsko gibanje obeležilo deseto obletnico obnove gibanja in sedemdeseto obletnico začetka slovenskega sodelovanja v panevropski uniji. Ob predsedniku gibanja Francetu Bučarju so se kot uvodni govorniki akademije udeležili tudi predsednik države Milan Kučan, predsednik parlamenta Borut Pahor ter ljubljanski nadškof in metropolit Franc Rodé. Govornike je družila misel o umeščenosti slovenske identitete v evropski prostor.

Službo pa daum sam si najšla v Sakalauvci

Po slovenski vasnicaj se večkrat godi, ka se k nam preselijo vogrski ljudje pa ostanejo med nami. Ništerni med tejni so se ešče jezik tū navčili. Dosta lejt nazaj je tau bola rejdko bilau. Kakši školnicke ali lerance so se znosile es, dapa največkrat so odišle tū. Gestejo pa, steri so na gnes že tūj doma, tūj so si najšli službo, stvorili držino.

Z edno takšo ženskov sam si malo pripovedjala v Sakalauvci. Vzgojiteljica *Valerija Gredlič-Török* že 29 lejt živi v Sakalauvci, tak dugo že vodi vrtec v vesi.

• Kak si ti, leko povejmo, relativno od daleč, prišla v Sakalauvce v službo?

»Ge sam se včila za vzgojiteljico, prvo službo sam v županiji Zala mejla. Tau je nej daleč od moje rojstne vesi. Liki tam v tistoj vesi sam samo edno leto zdržala. Nikak sam se nej dobro počutila tam. Tak sam čutila, ka me ne poštujejo, ne marajo. Pa sam ja vse probala napraviti, ka človek v etakšoj službi leko napravi. Istina, ka sam čula, ka je bila takša vzgojiteljica, stera je samo dva kedna zdržala tam. Etak sam se pa pomirila, gvušno sam nej ge kriva bila. Pa te so 1972. leta v Sakalauvci nauvi vrtec zozidali pa so iskali vzgojiteljico. Ge sam tau štejla pa sam se glasila es. Od tistoga mau sam tūj, vodim vrtec.«

• Pred telko lejtami so po naši vasnicaj eške bola več gučali slovenski liki vogrski. Tau tebe nej mautilo, ka si med takšimi ljudami, steri so nej tvoje narodnosti?

»Ne morem povedati, ka je tau tak naleki. Liki tau sam pa vsakši den doživela, ka

so name poštvávali, z menov so nej šegau meli slovenski gučati, kakoli ka nistarnim starejšim je tau malo žmetno spadnilo tū. Vcujsam se vzela k tem ljudam, stere cenim, ka so pošteni, delavni, redni ljudje. Če na tau misliš, ka mi je daum falijo, moram povedati, ka nej. Tūj sam

gnejni stariške znajo slovenski pa bi leko gučali s svojimi mlajši.«

• 29 lejt je nej malo. Ka je bilau v tom cajti kaj zvünrednoga, ka je na gnes že lejpi spomin?

»Moram povedati, ka sam

Valerija Gredlič (z leve) z varuško pa mlajši v vrtci.

doma bila od začetka mau. Tūj sam najšla svojga para tū, kak sam prišla es, sam se za dve leti že oženila. Tūj sva si zozidala nauvi ram, od rosaga pa od vesi sam vsefele pomoč vcujs dobila. Mava edno čerko. Kakša je usoda! Ona se je oženila pa je odišla nazaj v mojo rojstno ves, na Telekes.«

• Vrtec je v Sakalauvci vöponücani? Lüdje male dajo v vrtec?

»V tej dugi lejtaj je sploj redko bilau, da je malo menje dece bilau. Vsigdar nas je zadosta. Pa delavci smo se tū vsigdar najšli. Dvej vzgojiteljici delave, istina ka na gnes ge že s šestov pa s tretjov varuškov (dada). Največ lejt (22 lejt) je tūj služila varuška Ema Németh, no pa glavna küjarca Valerija Rogan. Od 1980. leta mamo slovenski pouk tū. Žau, gnes je deci tau že skurok tuji jezik, z daumi nika ne prinesejo. Tau je škoda, ka eške

ponosna (büszke) na tau, ka sam bila vzgojiteljica nistarnim, steri so imenitni „možakari“ gratali. Antal Rogan, poslanec madžarskoga parlamenta, župnik Ferenc Merkli sta tū k meni ojdla v vrtec. Če na tau mislim, te vidim, ka je čas strašno odišo. Zanimivi spomin mam od gospauda župnika, Ferina Merklina. Eden den so ga stara mati pripelali v vrtec. Mali je tak 5 lejt star bio, če nej menje. Stara mati so povedali, ka ji je mali silo, naj že deta, ka je že pau devet pa zamüdita. Müva v varuškov sva v tistoj minuti edno mislila. Tau, ka mati folišijo gučijo, kak bi pa tau dejte vöro poznalo. Depa nej naja njala düšna vest pa sve naprej vzele edno vöro pa sva go gonila es, ta pa sva pitala maloga, kelko je vöra. On je pa buma vedo, nej se je zmejšo gnauk nej. Pa te so stara mati drgauc – gda je Feri bio 6 lejt star – prajli, ka se je sam navčö šteti. Novine Vas Népe je doma nagleda-

vo pa se je sam navčö šteti. Pa je tak bilau tū. V 6. leti je v vrteci deci on što pravljice.«

• V taum šaulskom leti se je zgodilo, ka v Sakalauvci več nega šaula. Kak se tau tiče vrtec? Ka ti misliš od toga?

»Sam že od 1994. leta članica samouprave (önkörmányzat). Etak sam pa mejla pa mam priliko videti, ka nas košta nej samo vrtec, liki vse, ka v vesi mam. Pa nej ka bi stoj šanalivo pejnaze za šaulo! Nega od toga guč. Tak se je letos zgodilo, ka so stariške povrgli našo šaulo. V taum šaulskom leti bi samo štirge učenci ojdli v tri razrede. Kakoli stoj misli, tau se ne spleče, edna ves si tau ne more dopüstiti. Zakoj so pa stariške etak skunčali, ka svoje mlajše dajo raj v Varaš, je pa drugo delo. Edno je gvušno: šaula v vesi fali. Naš vrtec je s šaulov dosti skupni programov emo, naši malčki so se meli priliko spoznavati s šaulov.«

• Gda je ležejše bilau fi-nančno, zdaj ali pa te, gda si začnila delati?

»Tista lejta so ležejša bila. Nam se nej trbelo brigati za finance. Za tau so delali na občini (tanácson). Gnes je pa tak, ka sto vodi šaulo, vrtec ali kakoli, se sam mora pobrigati za plus pejneze, ka je potrebno za uspešno delo. Če bi nej pisala različne natečaje (pályázatok), bi nej mogli preživeti. Depa v vrteci ge mam zavole dela. Etak pa te natečaje pišem doma, v svojom prostom cajti. Gnes človek mora eške gnauk telko delati kak gnauksvejta. Tau je samo dobro pri tom, ka je tau nej zamajnsko delo, nika furt dobi-mo z natečajov, tak je nam ležejše, našoj deci pa lepše.«

I. Barber

„Najlepše je te, gda je človek mladi...“

Hársfa Ferencné, Sejrina Irenka so se v Andovce narodili pa so se pred 18 letimi v Trauske spatjivali. Istina, ka je težko bilau tam njati tisto lepo malo ves, ka so se tam dobro poznali. Najlepše spomine, ka so z Andovec prinesli, vam dola spisem.

- Kak je šlau, dočas ste se v Andovcaj držali?

„Dobro, istina, ka je dosti žmetni lejt bilau. Mati mi je mrla, gda sam 5 lejt stara bila. En cajt je moja sestra Mariška doma bila, te se je ona tū oženila pa sva z očom sama ostala. Nas je pet mlajšov bilau, vsi so se že oženili, dja sam najmlajša bila pa najbaukša. Pomalak smo se tamantrali, podje so furt slōžili der, dekle so pa zetvo ojdle delat.“

- Sto vam je tjojo pa prau?

„Moja sestre so vekše bile pa so one tjojale. Tak vejš, gda eden moški sam ostane s petimi mlajši, ka je tau nej leko delo – žalostno!

Mojo oče so spoj dober človek bili, nikdar so nas nej bili pa so se korili tū nej. Telko sreče smo meli, ka smo v Ameriki meli žlato pa so nam gvante pošilali. Gvant, steroga nam nej trbelo, tistoga so oče odali pa so za tisto melo pa cuker tjojpli. Depa zvekšoga smo se dobro poznali (počutili) tam. Večer, gda smo mlejko nosili, smo doste norije delali. S svojim očom smo gnauk tū vōzdelali s Karbin Naninom, gda je mlejko vōvlejo, pa je v krčmau ūšo. Mūve sve pa v prazno kanto vodau nutra vlajala. Gda Karči vō iz krčme pride, kanto zdigne, prklinje, ka je on mlejko pozabo vōvlajati. Te je vrnjico opro pa je voda nutra bila. Na, vej na drugi večer so pa nama vodau vlajali v kanticu. Te smo pa gnauk Djauskoma Rudina šunko vkradnili. Sarmak Rudi k nam prišo pa pito: „Irinka, ne vejš, sto mi je mesau vkradno?“ „Nika ne vejm,“ sam ma prajla. Name je takšni smej emo, ka mi je črvau samo li tak ojdlo. Dja bi nej vō ovadila, samo je že Treška stejla na policijo telefo-

nirati pa smo te prajli, ka smo tau mi bili.“

- Ka pa na tau povejte, ka zdaj pa nika nega v Andovcaj?

„Žalostno! Zdaj bi že nej tam ostala, nega nika nej. Vsakši večer smo se najšli, malo smo v krčmau šli, pripovejali smo si, norije smo delali. Zdaj pa nikam ne moreš titi.“

- Gazdūvali ste vi v Andovcaj?

„Ja, meli smo krave, pujske. Mauž mi je dole pokauso, dja sam pa vse sama mogla vtjūp pograbliti. Gda sam krave napajala, sam tū daleč mogla po vodau ojditi, ka je potok daleč bijo, že bi tau nej delala več. Te je ešča bijo žitek, dosti lūstvo bilau, vsakši

je vertivo, ednoma drugoma smo kričali, gda smo s senauv delali. Večer smo v krčmau šli, smo malo kaj spili pa smo tak popejvali kak vrag. Dočas, ka sem dekla bila, smo vsakši večer popejvali do pannauci. Gda je pa zazrankoma gora trbelo stanti, tak smo sneni bili ka vse. Vecelejk smo naprej potegnili, naj nas niške ne vidi, kak smo sneni. Tistoga ipa je mladim žmetneje bilau, ka smo mi v gauško ojdli delat, naj si malo pejneze prislūžimo za gvant. Doste smo delali, depa itak bi rada znauva dvajsti lejt stara bila. Najlepše je te, gda je človek mladi, ka gda lejte odi-dejo, te že nej dosti vrejčno.“

- Ka bi ovek delali, če bi zdaj znauva mladi bili?

„Gvūšno, ka bi mi baukše šlau, ka zdaj je že vse ovak. Delo vsakši dobi, če šče, lepše se leko ravnejo. Pa ešče več pojbov bi rada mejla, kak sam mejla! Tistoga ipa je telko poj-

bov bilau pa telko smo plesali, ka vse. Gda smo vōsple-sali, smo k stauli šli, so nam plačali pa smo se trno dosti smejali. Nej kak zdaj, ka eden pojep edno deklō ma. Vsakšoga trbej vōsprobati, ka kak

Sejrina Irenka z že pokojnim možaum.

vej tjšūvati. Drugi den smo se te smejali, ka steri pojep kak vej tjšūniti pa kak nas stiskavo. Jaj, gda je mladi človek, kak je nauri! Vsakšo nedelo so v Števanovci igrali, te smo šli pleset. Tak vejm tisto, gda je vziimi mraz bijo s polonjami cipali z najlon štrumfami smo šli v bal. Noge so nam skurok nej dole pozeble od krepkoga mraza. Vej se je tau te nej štelō. No, pa gda so nas pa domau sparvajali podje pa smo malo več vanej stali. Gda sam domau prišla, sam nej vejlda, če mam noge ali nej. Včasik so me trdže domau sparvajali, eden je odišo, te me je že drugi čakko, po tistim pa tretji. Zatoga volo me zdaj večkrat tak bolijo noge. Meni je furt prajla Kmetoska Djula: „Irinka pa nej ti je mrzlo?“ Dja sam se pa smejala: „Nej – nej.“ Te je pa ona furt prajla: „Njaj, vejš gda 50 lejt stara, vej te ti napamet pride!“ Pa je tak bilau, že so

me prvi bolele noge.“

- Kak ste pa moža spoznali?

„On je tōj sodak bijo. Meni so se furt črni vidli pa se mi je on trno povido. Tak sam si bro-dila, tau pa moj more biti kakoli baudē. Pa je tak bilau tū. On je čaren bijo pa je najbaukše vedo tjšūvati. Gda je veselica bila, sva dosta plesala, sam ma malo zoškrlila pa sam ga malo štjipnila. Dostakrat sam ga prejk tū ličila, ka sam drugoga mejla. Depa vejš, gda je človek mladi, vsikdar enoga ne more meti. Kudar sam čakala, ka z edni pojbov vōsplešem, naj me že drugi gorprosi. Vsikdar sam prajla, gda je človek mladi, te naj vōponica, gda se pa oženi, te pa naj tak žive, kak se šika.“

- Kak sam vidla, vi z možom ste dober žitek meli?

„Tau je pa istina. On je dober človek bijo, kak zame tak za mlajše. Zdaj gda bi nama že baukše šlau, je on mogo mrejtī. Tak vejš, ka smo ram zidali, mlajši so gora rasli, takšnoga reda furt dosta pej-nez trbej. Tau je dobro, ka sam zatok nej sama ostala, ka se je či domau oženila pa sin je tū tōj pri meni, zeta pa tū dobroga mam. Zdaj, ka sam nej sama, itak se ne bojim na teltje. Trno sam se bojala, gda je mauž mrau, vsikdar mi je pred očami bilau, ka kak je ležo betežen. Strašno je bilau, ka dostakrat mi je nazaj prišo vnoči. Večer, gda sam dola-legala, so me bolele roke pa noge pa mi je vsigdar pošlato. On bi trno rad ešče živo pa gvūšno je zatoga volo nazaj odo. Vej oslejdnim, gda smo v Andovcaj bili, ka je vaški den bijo, takšno dobro volau je emo. Tak je pleso pa se napijo, brodila sam si, ka tau je že vejn peldivo. Tisto me je tak slejdnjo bilau, ka je v Andovcaj bijo. Tau je žalostno, vsakši drugi den na cintor dem pa ga poglednam.“

Valerija Časar

... DO MADŽARSKE

Cesta končana

Na madžarski strani je končana cesta, ki vodi do bodočega mejnega prehoda Verica-Čepinci. Cestno podjetje je na novo asfaltiralo tudi odsek med Verico in Števanovci. Po informacijah generalnega konzula v Monoštru, dr. Zlatka Muršca, naj bi se objekt mejnega prehoda zgradil do 15. decembra.

Obnovitev ceste od mejnega prehoda do vasi so preložili na pomlad. Predlog za prekategorizacijo mejnega prehoda Martinje-Gornji Senik je pred slovensko vlado.

Generalni konzulat v Monoštru si prizadeva, da bi samoupravama Gornji Senik in Verica pomagal pri zagotavljanju finančnih sredstev za pripravo načrta neposredne ceste med dvema krajema. Ti so namreč predpogoj za sodelovanje na raznih natečajih za financiranje ceste.

Programi

- 17. novembra se bo v Slovenskem kulturno-informativnem centru v Monoštru odprla razstava treh slovenskih umetnikov. Lado Lisjak, Milan Špringer in Bojan Štine so člani Društva likovnih samorastnikov v Ljubljani, ki so razstavljali že med Slovenci v Italiji ter na avstrijskem Štajerskem. Razstava bo na ogled do 9. decembra.

- 23. novembra bodo v Slovenskem domu v Monoštru predstavili poljudno publikacijo *Vse o Porabju*. Knjižico z najvažnejšimi podatki in informacijami o Porabju in porabskih Slovencih so pripravili sodelavci Podjetja za promocijo kulture Franc-Franc iz Murske Sobote. Pri pridobitvi finančnih sredstev jih je podpiral Generalni konzulat v Monoštru. Predstavitve publikacije se bo začela ob 11. uri.

„Vse je štrmelo, tak smo popejali“

Gnesden je vsigdar menje tisti lidi, steri znajo pa radi popevajo. Rejtko čuti po vasaj, ka pri deli ali če stoj dobro volau ma, ka bi popejvo. Dapa eške bola rejtko čuti, ka bi stoj fučka. Pa fučkati eške tisti leko fučka, steri nejma glas. Prvin je lüstvo bola veselo bilau pa zato je več popejvalo, ne vejm. Sreča, ka v Andovci eške zato žive edna taša ženska, stera vej pa rada popejva to.

• Margit Bodraški, gde ste se vi tak lopau navčili popejvati?

»Sama od sebe sam se navčila popejvati, doma gda smo krave pasli pa če kakšna veselica bila. Gda se je že meja odprla, te pa slovenske naute od Slovincov smo se navčili spejvati. Bijo je eden fudaš iz Čopenc pa on nas je včijo. V krčmej smo vküpprišli popodne pa smo do večera spejvali. Dapa največ smo se doma v vesli navčili, gda smo guščice lüpali ali perdje čejšali. Moja mati pa tetica sta tu vsigdar spejvale. Nam mladim so pa zato največ starci popejvali, od nje smo se največ navčili.«

• Kak je pa te bilau, gda ste krave pasli, kak ste te popejvati?

»Tak smo popejvali, ka je vse štrmelo. Te smo se tu včili eden od drugoga. Če je stoj edno pesem spravo, te je tisti nam dočas popejvo, ka smo se go drugi nej navčili. Dapa

nejmo samo popejvali, liki plesali smo tu. Tam smo se vanej na paši včili plesati.«

• Več vas je bilau te vküp?

»Tak kak smo sausadje bili, tak smo edan za drugim pasli. Gnauk edan kričo, ka mo zdaj tau popejvali, gnauk drugi pa smo te tak popejvali vküp. Cejla ves je čula.«

• Kak ste se edno pesem navčili, mislim na reči. Vse ste v glavej držali?

»Nej. Gda smo edno pesem pet-šestkrat taspejvali, te smo si že telko zapomnili, ka smo reči doma dolaspisali. V soboto pa v nedelo smo pa doloajdli v Mlejnarname Djušina, on je fudaš bijo pa nam je on igro. Te je že vsakši vedo reči. Če pa nej, te pa dočas navplo, ka se je nej navčo. Tam smo se te podupluma včili. Spejvati pa plesati smo se tu včili.«

• Ka mislite, zdaj mladi zaka ne popejvajo?

»Mladi zdaj že ne popejvajo, ka majo kasete pa tiste poslušajo. Zdaj se naleki včijo, zdaj si kasete goradeja pa telkokrat leko poslušajo, kelkokrat ške. Na veselicaj pa samo rogačajo pa na tisto plešejo. Prvin smo mi na veselici nej samo plesali, liki popejvali tu. Če so muzikanti tak njali, ka so počivali, te smo mi začnili popejvati pa smo plesali tadala.«

• Popejvali bi nam nika, ka ste največkrat šegau meli popejvati?

»Micika po pöjngradi rauze bere...« začne Margit pa popejva vse kitice.

• Prajli ste, ka je lüstvo prvin bola karažno bilau, dobro volau je melo. Zdaj je že lüstvo nej karažno, nejma dobro volau?

»Zdaj je lüstvo nika nej karažno, zato ka lüstvo zdaj nejma cajta. Zdaj vsakši samo beži pa kak največ bi si samo spravo.

vo. Nejmajo cajta, ka bi se popučavali, vsakši samo leti. Prvin je zato lüstvo bola vküp držalo.«

• Tu te pesmi, ka dola mate spisano, te so vse bola vesela, mate taše tu, stere so nej tak vesele?

»Mam taše tu, stere so malo bola žalostne. Med ludskimi djestejo taše pa med cerkvenimi tu. Pozimi, gda človek nejma na telki dobro volau, te bola žalostne smo spejvali ali če lagvo vrejmen bilau. Sprtulejt pa vleti smo bole vesele popejvali.

Mi smo v šauli meli enga dobrog učitelja pa nas je on že te včiu popejvati. Gor smo šli v števanovsko cirkev pa pri orgli smo popejvali svete naute. Tau smo se včili, kak trbej glas dobro vöspejvati.«

• V cirki vi to popejvate?

»Že štiridesetvej lej popejvam.«

• Kak popejvate, slovenski ali vogrski?

»Meša je vogrski, dapa pesmi slovenski popejvamo, zato ka smo tak včeni.«

• Ka mislite, če vaša generacija več nede popejvala, boudajo taši mladi, steri do tau tadala nesli?

»Trno nej, mislim. V cerkvi gvüšno, ka nede. Že zdaj nega mladi med nami pa v števanovskom pevskom zbori tu nega. Ne vejm, dja sam tak vpamat vzela, ka mladina neške popejvati. Kak če bi tau sramota bila, če stoj popejva.«

• V Andovci so eške takši, steri vejo popejvati?

»Edno par je še. Dapa v cirkev že samo sama odim popejvat. Samo tau je baja, ka smo že stari gratali pa si moramo broditü, če kaj vküp škemo popejvati. Tau velka sreča, ka smo si tistoga reda naute dolaspisali. Če bi tau nej naprajli, te bi že več kak pulonje tapuzabili.«

Tau ste prajli, ka ste stari gratali, dja pa tak mislim, če stojrad popejva pa dosta popejva, tisti vsigdar mladi ostane. Dja vam še tau žalejm, ka še telko lej popejvajte, kelko ste že popejvali pa tak veselo, kak do tej gamau.

Pismo iz Sobote

VELKA ŽLICA

Od mlašeči lej dale sam poslušo tisto o velkoj žlici. Vej pa poznate tisto čedno miseu, ka pravi:

- Te si je gemau žitek z velko žlico!

Včasi vejo lidge za kakšoga človeka prajti takšo to:

- S prevelko žlico si je žitek gemau, zdaj pa je na nikoj prišo!

Dostakrat se leko čuje iz nevoščeni lamp trno nevoščene reči o kakšnom človeki, ka si je dober žitek naredo:

- Samo naj grabi z velko žlico, vej na konci niške nika s seuv ne vzeme!

Ta velka žlica nam samo nevoule dela. Tou pa zato, ka je žlica nej prava rejč, gda je guč od dobrog žitka ali od bogastva. Vejmo, ka se z žlicov vej. Najbole nagousti kakša župa. Takša trno krepka pa takša zafrigana ali bejla to. Na, vej se leko vej z velko žlico gulaž, leko pa kakšo vodena kapüsta to. Tou zaznamüvle, ka je velka žlica nej dobra za guč od dobrog žitka in bogastva. Boukše bi bilou gučati od male žlice. Vej pa vejm, ka se z malo žlicov vejjo dobre torte, takše trno sladke, meke pogače pa tak tadele. Dapa, najboukša rejč za vse tou je rašuška (vilice). Ta je že dosta boukša rejč za vse tou vküper. Vej se, ka z rašuško nabodnemo falat mesa, ka ga leko rejžemo in si ga po tistom nesemo v lampe. Na rašuško leko nabodnemo vsefele šnicline, pečenoga piščanca, krvavice in vse takšo, od koga nam de voda na lampe. Zato rejsan ne vejm, zakoj ne pravijo:

- Te človek pa je rejsan vedo živeti. Svoj žitek je nej gemau z malo liki z velko rašuško.

Po takšnom bi nevoščeni gučali svoj nevoščeni guč vcejlak nači:

- Tak si gemle žitek z velko rašuško, ka je nej čüdo, ka si je ške nej glavou prepikno!

Leko pa bi bilo tak to, ka bi biu guč od velke rašuške pa od velke žlice to:

- Na, ste ga vidli? Žitek si je gemau z velko rašuško, zdaj pa je spadno ške samo na velko žlico, zato ka se z malo sladko zeme!

Če bi tak šou guč od tej žlic pa od rašušk, te bi ga ge bole razmeu. Tak, kak ga razmej moja tašca Regina, trno čedna ženska. Zgodilo se je tou jesen, ka je po radioni neka čula, kak je pri nas cejli žitek trno dragši grato, kak pa je biu ške lani. Pozvala nas je pred sebé in začala:

- Takši cajt je prišo, ka de trbelo malo menje gesti z rašuškami in več z žlico. Tak de zdaj, ka de mesou samo v nedelo pa mogouče včasi v soboto to. Neške mora meti brigo za naš žitek, sterga smo si preveč z velko rašuško gemali.

In te je tak rejsan bilou in je ške zdaj. Najbole smejšno pa je tou, ka sva si müva od rašušk in žlice ranč gnako brodila. Samo od gestija si gnako ne brodiva. Una zdaj küja krumčove pa kapüstine župe, če je trno pri voley, kakši gra nut liči, včasi pa ške kakšo stepeno župo naredi s trno malo grbanjov.

- Če smo prajli, ka ne smejmö več gemati žitka z velko rašuško, tou ne zaznamüvle, ka mora biti v župi preveč grbanjov, mi je vtrgnola velko žlico iz roke in mi porinila med prste edno trno malo žlico. Dapa, od sladkoga leko samo senjamo.

K. Holec

Miki

OTROŠKI

PRIPOVEJSTI IZ ČRNOGA LOUGA

V Črnem lougi je bilou vse po starom. Čalejrge so se držali pri petsto lejt staroj būkvi, čaralice pa kre črnoga štúdenca, v steroga so čemerasto plūvale. V Črnou lejsi je rejsan bilou vse po starom. Čalejrge pa čaralice so nej med seuv gučali že dugij sedem lejt. Tej sedem lejt pa se je vleklo kak pužakova pout. Tej sedem lejt se je vleklo od tistoga dneva, gda je čaralica Rustikana enjala biti čaralica. Tej sedem lejt se vleklo od tistoga dneva, gda se je čaralica Rustikana oženila s čista navadnim človekom. Od

se svejt vkūper sūne. To se vej, ka je tomī tak, je prouti moškou plūnola najmlajša čaralica Bibijana.

In tak je bilou že sedem lejt. Vsikši den, vsikši keden, vsikši mejsce, vsikšo leto. Po edni strani nej bilou tou ci-lou dobro. Zavolo štūkanja v Črnou lougi so čalejrge in čaralice že sedem lejt nej nika zavzročile. Zato so zime bile takše, kak morajo biti, sprtolteljte je bilou pravo sprtolteljte, leto je bilo ranč takšo, kak mora biti in jesen je davala ranč telko pouva, kak mora davati. V štalaj je biu mir. Pri držinaj ranč tak,

Dobro jutro, dekle!

Pomladno jutro. Sončni žarki v stožčastem slapu lijejo skozi okno. Mama se oprezno bliža postelji in šepne svoji zaspani sedmošolki:

»Deset do sedmih. Vstani, Vera!«

»Mami, še pet minut,« se sliši izpod odeje.

Teh pet minut se raztegne, vse dokler ne zazvoni v cerkvenem stolpu. Takrat so mamin koraki precej manj prizanesljivi in glas je zvišan:

»Vera, v šolo moraš! Zamudila boš. Sedem zvonil!«

»Ne, mami. Ne morem. Glava me boli,« se oglašča s komaj slišnim glasom.

»A tako? Ta trenutek te je začela boleti glava!« jo rezko zavrne mama in odgrne odejo.

»Ne, že včeraj me je začela, od matematike. Danes pišemo kontrolko.«

»To je še lepše. Saj pravim, takšna mladina... Vsaki odgovornosti se skuša po najkrajši poti izogniti. Če samo pomislim... ko sem jaz hodila v šolo. Hm! Nekateri smo komaj čakali, da pišemo kemijo, fiziko, tudi matematiko. Da se potrudimo, izkažemo, če hočeš,« je pikro naštevala, čeprav je vedela, da ni res.

Zloben nasmešek se je pograbil na Verinih ustnicah in dovolj glasno je dejala:

»No, mami, potem pa pojdi danes drugo uro v šolo, sedi v drugo klop pri oknu, piši mojo kontrolko in se zopet enkrat izkaži!«

Za trenutek je Vera smuknila pod odejo, prežeta z občutkom zmage. Ko je pokukala proti vratom, so se ta pravkar škripaje zaprla. Morda je ura odštela dve, tri minute, lahko tudi več. Čas je izgubljal svojo vrednost... Nekje znotraj se je trpko oglašalo. Nato je vstala in v treh dolgih korakih dosegla okno. Oči so ujele podobo: mama, njena glava rahlo sklonjena v levo, z upočasnjanim korakom se izgublja za ovinikom. V možganih je opozorično zaključevalo in skozi ustnice so privrele besede: »Mami, saj nisem hotela, ne tako, zares ne. Oprostil! Ali saj me ne slišiš.«

Nič več ne razmišlja. Neka neznan moč jo spodbuja, da steče s kopalnico in se naglo umije, krepko zasadi glavnik v goste gladke lase in steče iz hiše.

Zvonec naznani drugo uro. Prva je zamujena. Vzdihi, napeti pogledi in praskanje svinčnikov, šelest papirja. Verin pogled

splava na okno, kot da so tam neke čudežne rešitve, in se zopet vrne k svojemu listu. Računa in piše, vzdihuje, rdi.

Z lahkotnimi koraki hiti proti domu. Doma brž pospravi razmetano kuhinjo in čaka. Ura vse prepočasi odmerja sekunde in minute. Končno je petnajst čez tri. Mama bi morala priti kot vedno. A zdaj je ni. Pogled, pa vendar! Odrešujoči koraki na stopnišču in škrtanje ključa v ključavnici. Kri močneje zapolje, ko se vrata odpro.

»Dober dan, Vera!« pozdravi mama mirno, kot da današnjega trpkega jutra sploh ni bilo.

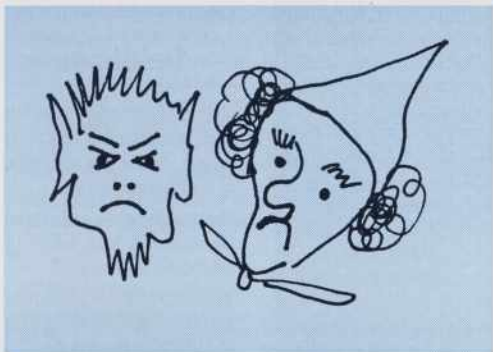
Hčerka jo nagradi s pristnim smehljajem, razprostre roke in ji teče naproti, rekoči:

»Mami, bila sem v šoli, pisala kontrolko, dobila zadostno in srečna sem.«

»Jaz tudi,« je mehko odvrnila mama.

Sončni žarki, razliti čez sobo, ki jih prej še opazili nista, so razpršili jutranjo senco, kot da je nikdar sploh ne bi bilo.

Karolina Kolmanič

te dale žive v nekšnom velkom varaši, kak čista navadna gospa Rustikana. Od te dale več v Črnou lougi nega prejdne čaralice. Od te dale se čalejrge in čaralice ne morejo zgučati, sto de tisti najbole prejdni v Črnou lougi. Od te dale so čalejrge kmično sejdli pri stari būkvi, čaralice pa čemerasto plūvale v črni štúdenec. Rejsan, v Črnou lougi je bilou vse po starom že dugi sedem lejt.

- Zatošta dugo nam je komandejrala ženska. Toga več nigdar nede! se je zglasila grmlanca iz lamp najstarejšoga čalejra Zibmivana.

- Brezi žen-sk

samo v Črnou lougi je vsikši den grmelo od štūkanja. Ranč zato se je tistoga louga prijalo ime Črni loug. Lidge so vedli, ka se tam nut neka čüdnoaga kūja. Neške je cilou pripovejdo, ka je vido pri staroj būkvi sedeti čalejre in kre čarnoga štúdenca čaralice. Zato so se bojali Črnoga louga. In tak so leko tiste črne ženske in črni moški taldale vujali.

Mogouče bi vse vkūper treplo ške sedem krat sedem lejt. Rejsan, leko bi. Dapa, ednoga dneva sta v črni loug prišla čalejr Vodislav in čaralica Zarivana. Tam v Črnou lejsi se je vse obrnoulo. Dapa od toga de več guča drgouč.

Milivoj Roš

En lejpi gesenski den so se andovski mlajši, mladina pa njini pajdaši iz Pešte spakivali na traktor. Šli so v goske pri granici pa so vkūppbrali smetke, stere lūstovo tazluča. Gda so šli nazaj, je na traktori puno zibkov bilou. Notri pa smetke.

MLAŠEČI

KAUT

V prostorih sárvárske tovarne sladkorja, spremenjene v taborišče, je bilo med II. svetovno vojno zaprtih 15 tisoč ljudi, od katerih jih je 750 umrlo. Pokopani so na tamkajšnjem pokopališču. Leta 1942 so tudi iz petih prekmurskih vasi odpeljali v Sárvár 589 Slovencev. Umrlo jih je 37.

Za statistiko se skrivajo tragične usode posameznikov, ki se po toliko letih še spominjajo življenja v taborišču. Tudi letos je prišel prižgat svečo na grob svojega očeta Jože Jelen. Čeprav, tedaj star enajst let, se spominja, da so bili pazniki kruti, meščani pa so poskušali taboriščnikom pomagati, če jim je le uspelo. Enako se spominja tudi Marija Farkaš, takrat stara trinajst let, in dodaja, da je bila najbolj zadovoljna, ko je kje dobila kozarec mleka za brata.

Leta 1972 so na pokopališču postavili spominsko obeležje, na nekdanjem taborišču pa so leta 1995 odkrili spominsko ploščo. K obema pomnikoma, ki opozarjata na II. svetovno vojno, že vrsto let pred dnevom spomina na mrtve položijo vence predstavniki slovenskega veleposlaništva v Budimpešti, slovenskega generalnega konzulata v Monoštru, občine Lendava in tamkajšnje mestne občine. Tako je bilo tudi pred letošnjim praznikom. Za obe obeležji vzorno skrbi mestna občina Sárvár.

eR

Državna samouprava v Sombotelu

Državna slovenska samouprava je 3. novembra imela občni zbor v Sombotelu. Članica občnega zbora in predsednica sombotelske slovenske samouprave Marija Kozar je tápovedala, kakše programe sta samouprava in društvo organizirala od 1999. leta. Po djilejši so šli v Skanzen, gde so poglednili razstavo, lejs in izin plac za slovensko izo. Iža bo gotova kauli 28. augustuša 2002, Dneva Slovencev na Madžarskem. Té in tam - v Sombotelu - bi leko mogauče organizirali državno srečanje Slovencev na Madžarskem .

NIKA ZA SMEJ...

Vse pri cajti

Pištak pa Robi sta velkiva padaša, napona vkúp oidita na bale pa na prireditve. Robi je fejst škrtlavi. Etognauk sta pá v Varaša bila pa sta zadnji bus zamúdila. Pištak je naroče taksi pa se pelata domau. Gda sta že skurok v vesi bila, je Pištak naprej vzeo pejnaze za taksi. Robi pa kriči od zadaj: »Kama se tak paškiš s pejnazami? Eške smo nej doma. Ka pa ka de eške emo karambol...«

Batriven konj

Kalman je etognauk konja kúpüvo. Najšo je ednoga, steri

se ma je vido pa ga vösprobu tü. Gleda ma zobe, malo ga naganja pa ma noge gleda. Po tistom etak pita gazdana: »Človek, konj se mi vidi. Samo bi eške tau rad vedo, če je te konj nej boječi.«

Gazda pa etak pravi: »Ka je te konj boječi? Ta pa nej! Tau edno leto, kak dugo ga že mam, napona sam spi v štali.«

Profesor

Eden profesor na univerzi vči. Mladim doktorom, naj razmejo od koj je guč, nut da pripelati ednoga betežnika. Gda ovoga na kaulicaj nut potaučijo, profesor etak guči: »Poglednite toga betežnika! Kusti naus, otečeni obraz, maunoe oči...«

Na tau betežnik malo gor sede pa etak pravi profesori: »Gos-

paud profesor, ne mislite, ka ste vi tak lejpi, samo se poglednite...«

Dekličina

Mala Eržika je samo sedem lejt stara, gda eden den etak pravi materi. »Mama, gda mo velka, te se s Pištakom oženim.«

Mati pa: »Jaj, mojo malo dejte! Moraš vedati, ka k zakoni, k ženitvi dva trbej.«

Naša mala Eržika je pa že kreda z edvorom: »Dobro. Vej pa te se z Lajčinom tü oženim.«

I. Barber

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četretk

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1,
p.p. 77,
tel.: 94/380-767

e-mail:
porabje@mail.datanet.hu
ISSN 1218-7062.

Tisk:
SOLIDARNOST D. D.
Arhitekta Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.

Kostanjevi rogljiči (Gostanjovi kifli) Gesztenyés kifli

38 dkg moke, 25 dkg margarine, 2 dl vrnjoga mlejka, malo soli, 1/2 kg gostanjov, 15 dkg cukra, žlico ruma, malo mlejka, vanilijin cukor.

Melo z margarino, z vrnjim mlejkom in malo soli vkúpo-mejsimo. Zvalemako, pa na 10x10 cm kocke zrejžemo. Gostanje zribamo, čudejemo cukor, rum, mlejko pa gausto kremo naredimo. Na vsiköko kocko malo dejemo, pa kifline zosüčeemo. Gda se spečejo, posipamo je z vanilijinim cukrom.

Dober tek!

Hilda Čabai

